

Največji slovenski dnevnik
v Združenih državah.
Velja za vse leto..... \$6.00
Za pol leta..... \$3.00
Za New York celo leto... \$7.00
Za inozemstvo celo leto... \$7.00

GLAS NARODA

List slovenskih delavcev v Ameriki.

The largest Slovenian Daily
in the United States.
Issued every day except Sundays
and legal Holidays.
75,000 Readers.

TELEFON. 2876 CORTLANDT

Entered as Second Class Matter, September 21, 1903, at the Post Office at New York, N. Y., under the Act of Congress of March 3, 1879.

TELEFON: 4687 CORTLANDT.

NO. 77. — ŠTEV. 77.

NEW YORK, MONDAY, APRIL 3, 1922. — PONDELJEK, 3. APRILA, 1922.

VOLUME XXX. — LETNIK XXX.

NEUNIJSKI PREMOGARJI IN PREMOGARSKI ŠTRAJK

NEUNIJSKI PREMOGARJI DRŽE BAJE V SVOJIM ROKAH KLJUČ K ZMAGI V ŠTAJKI PREMOGARJEV. ŠEST TISOČ ROVOV ZAPRTIH. ŠTO TISOČ NE-ORGANIZIRANIH JE ZASTAVKALO Z UNIJSKIMI VRED, A DOSTI JIH JE OSTALO.

Indianapolis, Ind., 2. aprila. — Popolno prekinjenje izkopavanja premoga je značilno pričelo splošne narodne stavke, odrejane od United Mine Workers of America. Unijski voditelji cenijo, da se je 600.000 premogarjev, vključno 100.000 neunijskih, odzvalo pozivu na stavko ter so nadalje izjavili, da ne bo za nekaj časa nikakršnih izprememb.

Natančno uspešnost prekinjenja posebno v neunijskih in deloma organiziranih premogarskih poljih je bilo težko preveriti, kajti današnji dan je značil tudi obletnica uvedbe osemurnega delavnika v premogarski industriji, ki je vsako leto praznik v premogarskih poljih. Kljub temu pa so bili unijski uradniki prepričani, da se ne bo noben unijski mož, z izjemo onih, ki so bili avtorizirani za to, vrnil v ponedeljek na delo.

Tukajšnji unijski glavni stan ni napravil nikake tabulaeje, ki bi kazala zemljepisno porazdelitev nezaposlenih mož, a poročila krajevnih voditeljev so kazala, da se je pretežna večina prekinjenja osredotočila v Pennsylvaniji, West Virginiji, Ohiju, Indiani, Illinoisu, Missouriju, Iowi, Kansasu in sosednjih južno-zapadnih državah. Poročila iz drugih polj so bila nekako medla in nejasna in unijski uradniki ne pričakujejo natančnejših poročil, tikajočih se cele dežele, pred sredo prihodnjega tedna.

Predsednik L. Lewis je cenil, da je zaprtih 6000 od 7500 rovo, ki so v zadnjem času obratovali, in poleg tega se je glasilo, da je bilo 2500 rovo v zadnjem času že itak zaprtih vsled pomankanja naročil ali iz drugih razlogov. Izpremembe v prekinjenju obratovanja se bodo sorazmerno počasi pokazale, a obseg gibanja se je pokazal posebno tam, kjer so železnice odpravile številne ljudi, zaposlene pri vlakih, vozovih premog.

Unijski voditelji so izjavili, da ne pričakujejo nikakega zgodnjega odpada iz vrst premogarjev vsled poskusov delodajalcev, da iznova prične z obratovanjem na temelju oper. shopa. Kljub temu pa niso hoteli dati unijski voditelji izrazu svojem mnenju glede možne akcije organiziranih delavcev v deloma organiziranih poljih, kjer je položaj v glavnem odvisen od stališča neunijskih mož.

V različnih poljih, posebno v Pennsylvaniji in West Virginiji, so nameravali vzpostaviti unijski voditelji v naslednjih par dneh več sestankov in njih namen je dobiti toliko podpore kot le more od strani neunijskih mož. V močnejše unijoniziranih poljih, ki so bila danes najbolj prizadeta od prekinjenja obratovanja, so smatrali unijski voditelji vsako zlomljenje njih bojne fronte za nemogoče.

Antracitna polja Pennsylvanije in ozemlje mehkega premoga, obsegajoč centralno tekmovalno polje ter južno-zapadni med-državni distrikt, je po mnenju unijskih uradnikov pripravljeno na dolgo prekinjenje obratovanja.

Današnja poročila kažejo, da so bila tudi druga polja zaprta, a delodajalci v nekaterih okrajih so izjavili, da nameravajo v kratkem zopet pričeti z obratovanjem.

Rovi v zapadni Canadi so bili danes zaprti, a oni v Novi Škotski so obratovali. Pet tisoč unijskih premogarjev v Kentuckyju je ostalo na delu na temelju kontrakta, ki bo provomčen še celo leto. Razventega pa je ostalo v rovih še 13.000 unijskih mož, da zavarujejo lastnino pred škodo, a poročila na unijski glavni stan so kazala, da so se vneli v Iowi in Montani prepričani, da bodo, katere naj dobivajo ti ljudje. Unijski voditelji v teh državah zahtevajo, naj dobivajo ti ljudje plače kot so jih dobivali preje na temelju nesleglega kontrakta, a delodajalci hočejo uveljaviti skrajšanje plače.

Današnji dan je tudi pričel takozvanega "premogovnega leta", ko se je v preteklosti določilo "poletne cene" premoga, ki so znašale približno 50 centov na ton. To razliko v ceni pa se je pozneje počasi izbrisal s povišanjem cene, dokler ni bil v septembru zopet uveljavljena stara cena.

Tukajšnji prodajalec premoga na drobno niso objavili danes nikake izpremembe v ceni premoga, a lastniki rovo so izjavili, da nimajo nikakega premoga na prodaj. Tukajšnji delodajalci so tudi dostavili, da gromadijo premog le antracitni delodajalci, ker baje ni mogoče gromaditi mehkega premoga. Soglasno z delodajalci so se tikale "poletne cene" premoga le tekoče produkcije.

Pred svojim odpotovanjem v Washington, kjer bo v ponedeljek zaslišan pred hišnim delavskim komitejem, je predsednik Lewis izjavil, da je predlog za vladno operacijo rovo, katerega je stavil senator Borah iz Idaho, jako "značilen" ter dostavil, da je po njegovem mnenju osnovno pravilen.

Ustvarjenje neke vrste narodne železnice potom Meddržavne trgovske komisije in drugih agencij, tako bi lahko vlada tudi na sličen način izvajala svojo kontrolo nad premogarsko industrijo. — Vsaka vladna kontrola bi tudi morala prisiliti premogarsko industrijo, da skrbi za možne ki so bili pohabljeni pri delu ter za odvise onih, ki so izgubili življenja pri delu, — je izjavil Mr. Lewis. — Vsaka regulacija bi se morala na enakomeren način tukaj vseh rovo dežele. Ne sme biti veljati le za sedaj organizirane rove, pač pa za vse rove dežele, brez ozira na to, kako se jih obratuje sedaj.

Wilkesbarre, Pa., 1. aprila. — Prvi dan stavke v antracitnih poljih je pokazal, da je bil poziv na stavko, katerega je izdala United Mine Workers of America, za celih sto odstotkov uspešen in da se je prekinjenje obratovanja izvršilo povsem mirno. Zastavkalo je nekako 155.000 mož in mladeničev.

Pogajanja za nov plačilni kontrakt, ki naj bi stopil na mesto onega, ki je potekel večraj, se bodo obnovila v ponedeljek v New Yorku. Člani premogarskega pokomiteja, imenovanega od premogarskega komiteja za plačilno lestvico, so bili danes v svojem glavnem stanu, kjer so izpolnjevali podrobnosti v zvezi s prekinjenjem obratovanja.

SPLOŠNA ZAROTA PROTI MAJNARJEM

Značilna izjava senatorja La Folletta. — Premogarski baroni hočejo uvesti suženjstvo.

Washington, D. C., 2. aprila. — Senator države Wisconsin Robert M. La Follette, je rekel danes nekemu časnikarskemu poročevalcu:

— Organizirani majnarji te dežele so odložili orodje ter preneali delati. Kljub vsem prizadevanjem unijskih zastopnikov, kljub dobri volji, ki jo je pokazal delavski departament, se delo dajalec niso hoteli sestati z unijskimi uradniki. To bi morali storiti, ker tako določa pogodba. Z ozirom na to položaj, ni preostalo jalojalo majnarjem ničesar drugega kot zaštrajkati.

Premogarski baroni so odgovorni za ta štrajk. Vprizorili so ga v namenu, da zdrobe unijske.

Morda se jim bo posrečila tpeklenška nakana. Morda se jim bo posrečilo izpremeniti svobodno ameriške delavce v sužnje, tal-sužnje, kot so živeli pod carskim režimom.

Ne glede na to, pa jaz še vedno upam, v poštenost ameriškega naroda.

Ameriška ideja bo tudi v tej borbi zmagała, istotako kot je zmagała leta 1865, ko je bilo odpravljeno suženjstvo.

ROKO SI JE ODREZALA.

Seattle, Wash., 31. marca. — Margaret Lindauer si je danes popoldne odrezala roko v zapestju. Malo prej je pripovedovala svoji šestnajstletni hčeri, da ji je neki duh zapovedal to storiti, tola hči je mislila, da se šali. Težko ranjeno so odvedli v bolnišnico.

Stavkajoči premogarji so preživeli današnji dan ali doma ali pa se vdeležili zborovanj krajevnih unij. Distriktni uradniki so jim povedali, katere vrste može naj ostanejo na delu, da zavarujejo lastnino ter obvestili tudi druge ljudi, ki so hoteli delati, naj se posvetujejo s svojim komitejem ali okrajnimi uradniki.

Unijski voditelji so poudarjali potrebo preprečenja neredov in izpredov ter pozvali vsakega posameznega premogarja, naj zastavi ves svoj vpliv za ohranjanje miru.

Pittsburgh, 1. aprila. — Glavni stan Pittsburgh Coal Producers Association ter okrajni urad United Mine Workers of America v takojšnjem mestu sta bila danes popoldne zaprta do ponedeljka, ko se bo izvedelo za celi obseg stavke, kot sta izjavili obe stranki.

Zanimanje se je osredotočilo na število neunijskih premogarjev, ki so zapustili delo. En rovi, v katerem so bili zaposleni neunijski može, je bil zaprt, a iz odločno neunijskih delov so prišla poročila, da rovi obratujejo.

Somerset, Pa., 1. aprila. — Nekako 13.000 premogarjev v neunijskih rovi Somerset okraja je ostalo danes na delu in izjemno eno občino, McDonald, ni opaziti nobenega učinka poziva na stavko, katerega je izdala premogarska organizacija. Štiristo unijskih premogarjev je zapustilo delo že pred par tedni, ko so zastavkali radi nekega lokalnega spora z delodajalci.

Windber, Pa., 1. aprila. — Trije unijski organizatorji, ki so prišli semkaj, da organizirajo 8000 neunijskih premogarjev, so bili pozvani, naj zapuste mesto.

ČIČERIN ČITA POINCAREJU LEVITE

Načelnik delegacije je obdožil Poincareja, da skuša spraviti Lloyd George-a v zadrege.

Berlin, Nemčija, 1. aprila. — Ruska sovjetska delegacija za mirovno konferenco je dospela danes v Berlin, en dan pred določenim časom in Jurij Čičerin, sovjetski minister za zunanje zadeve, je izjavil v nekem ugotovilu, da je bil večerajšnji govor francoskega ministrskega prednika Poincareja, v katerem je slednji rekel, da je po lala sovjetska ruska vlada k njemu "zastankano zenko" z naročili, v katerih se je nujno zahtevalo dogovor, "odločno neresničen".

Izjavil je, da je ta obdobje veta od strani Poincareja, da pravi v zadrege angliškega ministrskega prednika Lloyd George-a, ki bo imel jutri v angleškem parlamentu govor, v katerem bo obrazložil svojo politiko na bodoči konferenci ter vsoil za zaupnico.

V drugi izjavi glede francoske politike izjavlja Čičerin na kategoričen način, da neće sprejeti nikakršnih uvodnih pogojev glede konference, preko oficijelnih izjav, katere je že podala sovjetska vlada.

Tretje razkritje se je tikalo poznanj v Rigi s Poljsko, Letsko in Estonko. Čičerin je rekel, da je bil podpisan dogovor, ki obvezuje štiri vlade, da delajo kolektivno za de jure priznanje sovjetske vlade in da stoji skupaj za ekonomske dogovore, ali z drugimi besedami proti narčertom konsorcija v Cannes. Ta del ugotovila je vseboval resnično presenečenje, kajti to je prvi migljaj, da je Mala antanta, ko je član je Poljska, opustila svoje sovražno stališče napram sovjetski vladi. Domnevalo se je, da so bile obmejne države zavezane služiti kot proti-ruske bufer-države. Posebno Poljska je bila na glasu, da služi tem namenom.

Dogovor, ki je bil podpisan, določa ustanovitve varnostne zone na obeh straneh meja med Rusijo in tremi državami. To varnostno zono naj bi se držalo proti vseh oboroženih tolpi in tanošnje posadke naj bi bile enako velike. Tem ozemljem pa naj bi vladala mešana komisija.

LENIN JE ZOPET ENKRAJ MŕTEV.

London, Anglija, 30. marca. — Central News je dobila iz Pariza poročilo, da je Lenin, ruski sovjetski predsednik, mrt. To poročilo je prvi objavil neki rimski list.

O Leninu so že večkrat poročali, da je mrt. ali vsaj resno bolan. V eni zadnjih storij se je glasilo, da je bil neki znanj berlinski specialista poklican v Moskvo, da ga zdravi. Nekateri pravijo, da ima raka. Zadnje poročilo Ass. Press iz Moskve pravi, da je nastopil v ponedeljek pred Vse-ruskim komunističnim kongresom v Kremlju in da je govoril tam neprestano dve uri.

Pozor potniki!

Parnik "Argentina", ki je imel 29. aprila odpluti v Trst, je preklinal. 20. maja pa bo odplul v Trst parnik "President Wilson".

III. razred do Trsta \$102.50; II. razred \$160.00 in \$5.00 vojne davka.

Vsa pojasnila daje trdka Frank Sakser State Bank, 32 Cortlandt St., New York, N. Y.

ROJAKI, NAROČAJTE SE NA "GLAS NARODA" NAJVEČJI SLOVENSKE DNEVNIK V ZDR. DRŽAVAH

VELIKA REPUBLIKANSKA PARADA V DUBLINU

Po celi Irski se vrše nemiri. Irski ustaši so zaplenili veliko orožja. Parade so se vdeležile tudi ženske.

Dublin, Irsko, 2. aprila. — Po-ziv republike za mobilizacijo petih dublinskih bataljonov irske republikanske armade je imel značilen uspeh.

Kljub pozivu brambnega ministra Mulcahyja, da pristaši armade niso identični z novim gibanjem, so bataljoni z razvitimi zastavami paradirali po mestu. Noben ni bil v uniformi. Par-jih je nosilo puške, z revolverji so bili pa vsi oboroženi. Na nekem trgu je nova eksekutiva zaprisegla moštvo. Prisega je ista kot prej z edinim razločkom, da armada ni obvezna obstoječemu parlamentu.

Parade so se vdeležile tudi ženske.

Belfast, Irsko, 3. aprila. — Tekom noči je bilo usmrčenih pet oseb, med njimi en policist. Izza 1. marca je bilo v Belfastu usmrčenih 68 oseb. Nemiri se pojavljajo po vseh irskih okrajih.

London, Anglija, 2. aprila. — Daily Express poroča, da so republikanski ustaši zaplenili v sreda v Queenstownu 20.000 pušk in dva miliona patron.

MEHIKA BO SPREJELA NOVE HONDURSKJE MEJE.

Mexico City, Mehika, 1. aprila. — Mehška vlada je bila informirana od Anglije, da je pripravljena sprejeti mejno črto med mehiškim ozemljem ter angleškim Honduras, kot priporočeno nekaj časa od posebnega mehiškega komiteja.

Delo, da se postavi potrebne znake, se bi takoj pričelo.

ŽRTVE PREMOGARJEV V MR-SECU FEBRUARJU.

Washington, D. C. 31. marca. — Rudarski urad je objavil, da je bilo tekom februarja meseca opaziti za 31 odstotkov več smrtnih nesreč v rudnikih kot pa v istem času preteklega leta. Dvesto in deset življenj je bilo izgubljenih v rovih tem nesreč v mesecu februarju, v primeri s 160 smrtnimi nesrečami tekom meseca februarja 1921.

Pošiljatelj denarja na znanje.

Pri kr. poštnem čekovnem uradu v Ljubljani smo izposlovali, da dobimo vboče za vsako našo na-kazilo izplačilno potrdilo a podpisom naslovljenca ali njegovega pooblaščenca.

Eporazumno s tem ne bomo za-naprej več razpošiljali dosedaj običajnih obvestil z označbo "Zna-va, ko je bil odposlan denar iz Ljubljane na radno pošto. Mesto teh obvestil bomo poslali za vsa-ko denarno pošiljatev, ki smo je prejeli dne 6. decembra 1921 ali kasneje, izplačilno potrdilo a pod-pisom naslovljenca oziroma nje-zovega pooblaščenca.

Te vrste potrdila pa prihajajo večkrat le počasi z radnih pošt nazaj v urad čekovnega urada v Ljubljani, kjer se zbira in šele nato odpošljejo v Ameriko; radi tega ter drugih možnih zamud nam bo mogoče razposlati potrdila šele v približno devetih ted-nih od dneva, ko smo izdali pre-jemno potrdilo oziroma kakorbi-ter ista prejmemo. Denar pa bo neglede nato izplačan enako hit-ro in pod istimi pogoji kot do sedaj.

Frank Sakser State Bank.

PREJŠNJI CESA R KAROL UMR

PREJŠNA CESA RICA ZITA JE PONUDILA SVOJO KRI ZA TRANSFUZIJU, KO SE JE BLIŽAL KONEC, A ZDRAVNIKI SO TO ZAVRNILI. — DOSEGE L JE STAROST 34 LET. — OD-STAVLJEN PO KRATKI VLADI, JE VODIL BREZUSPEŠNE PUČE, DA SE ZOPET POLASTI PRESTOLA.

Funchal, Madeira, 1. aprila. — Prejšnji avstrijski cesar in ogrski kralj Karol je umrl danes tu-kaj ob dvanajstihosemnaest mi-nut, potem ko je sprejel zakla-mente za umirajoče. Ob njegovi postelji so se mudili prejšnja ce-sarica Zita, grofica Kersensbroek, Don Joao de Almeida, grofica Karolyi in trije zdravniki. Kot vzrok smrti se je navedlo pljuč-nico.

Karol je bil miren, ljubeznjiv in zgovoren prav do konca. Da-nes zjutraj je naprosil za mestne novice. Zavedajoč se svoje konca, je umrl mirno, potem ko je pro-sil Almeida, naj izrazi svoj ženi zahvalo za pozornost, katere je bil deležen tekom bolezni z nje-ne strani. Sakramente je sprej-mal skozi zlatih šest dni.

Trije zdravniki bodo dode zve-čer balzamirali truplo. Pogreb se bo vršil v torek in truplo bodo položili v privatno rakev.

Funchal, Madeira, 1. aprila. — Karol I., prejšnji avstrijski cesar in ogrski kralj, je umrl danes zjutraj ob poldvanajstih. Izgna-ni monarh je trpel več kot en-teden na pljučnici.

Karol, ki je ostal pri zavesti do konca, je umrl v navzočnosti svoje žene ter svojega najstarej-sega sina, Franca Jožefa Otona, nekdanjega avstroogrškega pre-stolonaslednika.

Ko je postal položaj njegovega moža kritičen, je hotela Zita, da bi navzoči zdravniki privolili v transfuzijo krvi v namenu, da se tem potom reši življenje pre-jšnega cesarja, a zdravniki niso hoteli tega dovoliti.

Pariz, Francija, 1. aprila. — Princ Sikst je dobil danes zve-čer kratko sporočilo, v katerem se je javljalo smrt prejšnega av-strijskega cesarja Karola, a se ni navajalo nikakršnih posamez-nosti. Najbrž bo še danes odpoto-val v Funchal, da pomaga pri pogrebu, ki se bo vršil na ma-džarskih tleh, kot upa on.

Tukaj ne verujejo, da bi bilo dano dovoljenje, da se prevede truplo prejšnjega cesarja v do-mačo deželo, kajti to bi lahko iz-zvalo nevarne monarhistične de-

monstracije, posebno ker je imel zadnji obisk prejšnje cesarice Zi-te namen urediti vse potrebno za formalno odpoved vseh vla-darskih pravic od strani Karola pod pogojem, da se deset let sta-remu sinu Karola dovolil vladati ti pod regentstvom.

Prejšnjega avstrijskega cesarja Karola in njegovo ženo Zito so poslali zavezniki v izgnanstvo po dveh poskusih, katere je vprizo-rit Karol, da se zopet polasti prestola ali Madžarske ali pa Avstrije. Karol je postal politi-čen jetnik na portugalskem oto-ku Madeiri, 400 milj od afriške obali. Zita je pustila svoje otro-ke v Švici in ko je eden teh zho-lel, so ji zavezniške vlade dovo-lile obiskati ga, nakar je odvedla vse otroke na Madeiro.

Po ustanovitvi avstrijske re-publike dne 12. novembra 1918 je skušal dobiti Karol, ki se je mudil takrat v Avstriji, dovolje-nje, da sme ostati v deželi, a vlada ga je naprosila, naj za-pusti deželo, ko se je dognalo, da kuje načrte, kako bi se zopet polastil vrhovne sile. Marca me-seca naslednjega leta je vzel v najem neko hišo ob Ženevskem jezeru, kjer je stanoval nekaj mesecev.

Dne 21. marca 1921 se je na-enkrat pojavil na Dunaju, a avstrijske oblasti niso hoteli ni-česar vedeti o njem, nakar se je podal v Budimpešto, kjer je skušal strmoglaviti regenta Horthyja, a brez uspeha. Mala antanta je medtem poslala Madžarski ul-timatum in Karol se je vrnil v Švico. Vprizoril pa je še en po-skus, ko se je pripeljal za aéro-planom na Madžarsko ter pričel korakati proti Budimpešti. Lo-jalne madžarske čete pa so uje-le njega in njegovo ženo, nakar sta bila poslana na Madeiro v izgnanstvo.

Tam sta živela v zelo skrom-nih razmerah, kajti zastavila in prodala sta vse vrednostne pred-mete, katere sta rešila iz poloma.

Vsled skrbi za obstanek in pre-obrata sreče, katerega je doživel, se je Karol v zadnjem času stra-šno postaral.

Denarna izplačila v jugoslovanskih kronah, lirah in avstrijskih kronah

se potom naše banke izvršujejo po nizki ceni, marljivo in hitro.

Včeraj se bilo naše cene sledeče:

Jugoslavija:		
Razpošlila na radno pošto in izplačanje "Kr. poštni čekovni urad" in "Jadranska banka" v Ljubljani.		
300 kron	\$ 1.15	1,000 kron \$ 3.60
400 kron	\$ 1.50	10,000 kron \$35.00
500 kron	\$ 1.85	

Glasom naredbe ministrstva za pošto in brzojav v Jugoslaviji je sedaj mogoče tam nakazovati mesece potom pošte edinele v di-narjih; za vsake štiri kreme bo izplačan en dinar; razmerje med dinarjem in krome ostane taze neizpremenjena.

Italija in zasedeno ozemlje:

Razpošlila na radno pošto in izplačanje "Jadranska banka" v Trstu.		
50 lir	\$ 3.10	500 lir \$27.50
100 lir	\$ 5.70	1000 lir \$54.00
300 lir	\$16.50	

Nemška Avstrija:

Razpošlila na radno pošto in izplačanje "Adriatische Bank" na Dunaju.

Stadi velikanskih razlik v tečaju izplačujemo sedaj v Avstriji vse ameriške dolarje. Naša pristojbina za vsake pozornostno nakazilo de \$10.— znaša 50 centov; od \$10.— do \$50.— po \$1.—; za vsa večja na-kazila po 2 centa od dolarja.

Pod istimi pogoji izstavljamo tudi dolar-čke in pošljemo ame-riške dolarje v Jugoslavijo in v Italijo.

Vrednost denarja sedaj ni stalna, menja se večkrat nagriško-vano; iz tega razloga nam ni mogoče podati natančne cene vsaprej. Mi računamo po ceni istega dne kot nam pošlani denar čepa v reka.

Kot generalni zastopniki "Jadranske Bank" in njenih podruž-nic imamo najamene izvanredne ugodne pogoje, ki bože velike ko-risti za one, ki se ho ali se bodo posluževali naše banke.

Denar nam je poslati najbolj po Domestic Money Order, ali po New York Bank Draft.

FRANK SAKSER STATE BANK, 32 Cortlandt St., New York (Advertisement)

"GLAS NARODA"

(SLOVENIAN DAILY)

Owned and Published by
Slovenic Publishing Company
(A Corporation)

FRANK SAKSER, President LOUIS BENEDIK, Treasurer

Place of Business of the Corporation and Addresses of Above Officers:
82 Cortlandt Street, Borough of Manhattan, New York City, N. Y.

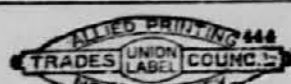
"Glas Naroda" izhaja vsaki dan izvenredno in praznikov.

Za celo leto veča št. za Ameriko	Za New York za celo leto	\$7.00
In Canada	za pol leta	\$3.50
Za pol leta	za inozemstvo za celo leto	\$7.00
Za četrt leta	za pol leta	\$3.50

GLAS NARODA
(Voice of the People)Issued Every Day Except Sundays and Holidays.
Subscription Yearly \$6.00

Advertisements on Agreement.

Dopis brez podpisa in osebnosti se ne priobčujejo. Denar naj se blagovoli pošilja po Money Order. Pri spremembi kraja naročnikov prosimo, da se nam tudi prejšnje bivališče naznani, da hitreje najdemo naslovnika.

GLAS NARODA
82 Cortlandt Street, Borough of Manhattan, New York, N. Y.
Telephone: Cortlandt 2878**KAROL.**

Zadnji Habsburžan, ki je sedel na cesarskem avstrijskem prestolu in dedič naslova cesarja Svetega rimskega cesarstva je umrl v soboto kot izgnanec.

Tragedija je igrala s kruto roko v življenju tega mladega moža. Skrivnostna smrt prestolonaslednika Rudolfa v Meyerlingu in umor nadvojvode Franc Ferdinanda v Sarajevu sta ga napravila dedičem prestola, dočim ga je smrt starega Franc Jožefa dvignila na habsburški prestol.

Vzel je na svoje rame breme svetovne vojne v starosti sedem in dvajset let in vladal brez izkušenosti in brez odgovornosti.

Videl je, kako se je mnoga monarhija, katero so njegovi predniki gradili stoletja, razsula in razdrobila v enem dnevu, in napočil je tudi dan, ko je hotel napraviti vsemu konec s kroglo, ko je izpodletel njegov zadnji poskus, da se zopet polasti krone svetega Stefana.

Karol je prišel na prestol s povsem različnim ozadjem kot večina Habsburžanov, katere so poznali Avstrijci tekom zadnjih par generacij. Njemu ni bila lastna niti brezobzirna razuzdanost Rudolfa, niti nemška strogost Franc Ferdinanda.

Bil je natančno nasprotje svojega starega predhodnika, Franc Jožefa, v katerega pojmovanju cesarskega veličanstva je bilo prijateljstvo luksusa, katerega si ni mogel privoščiti. Karol pa je imel številne prijatelje ter se je čutil srečnim v njih družbi. Porocen je bil z živahno Zito, burbonsko princesinjo, kateri je bil v resnici vdan in bil je oče družine šestih, katere je ljubil nad vse.

Ko je bil obveščen o smrti Franc Ferdinanda, je odkrito priznal pomanjkanje veštanja, ki je bilo neobhodno potrebno za dediča prestola. Če bi se mu dalo izbrati, bi gotovo raje ostal navaden armadni častnik ter živel s svojo družino v miru na kakem posestvu na deželi.

Na Karola so se naenkrat zvalili problemi celega cesarstva, ko je nekega lepega jutra habsburški dvor razkril, da je stari Franc Jožef za vedno odložil breme državnih poslov.

Ti problemi pa so bili mogočnejši in težji za njega kot pa za starega Franc Jožefa, ki je imel dosti izkušenj v državnih poslih.

Svetovna vojna se je bližala svoji obratni točki in dotedaj zatrta hrepenenja Čehov, Hrvatov, Srbov, Slovencev in Poljakov po prostosti so pričela zadobivati obliko, glede katere ni mogel biti nikdo v zmoti.

Dedščina njegove hiše, katero so mu pustili njegovi predniki, je bila preveč celo za človeka, ki bi bil mogočen in sposoben. Naravnost uničevalna pa je bila za moža starega sedem in dvajset let, ki ni imel nikakih izkušenj v vojni, diplomaciji in državnih poslih.

Izjalovljenje Karola na Madžarskem je bilo pripisovati neprimernosti trenutka kot tudi slabim nasvetom njegovih prijateljev in svetovalec.

Vsi ti poskusi so bili vnaprej obsojeni na izjalovljenje, in Karol je pokazal svojo človekoljubnost ter nežnost duše, ko je zavrgel vsako nadaljno gibanje v svoj prid, če bi bilo zvezano s prelivanjem krvi.

Obnašanje madžarskega naroda tekom njegove bolezni in vzemirjenje radi zdravstvenega stanja prejšnjega kralja je bil ganljiv tribut, doprinesen padlemu vladarju.

PROFITIRSTVO.

Gotovo je nekaj profitirstva z ozirom na premog, a koliko ga je, nikdo ne ve.

Tudi veliko neuspešnosti je v premogarski industriji, a koliko, tega zopet nikdo ne ve.

Nikdo ne ve, koliko zasluži premogar povprečnih sposobnosti in koliko ga življenje v resnici stane. Stavite katerokoli resno vprašanje glede premogarske industrije in nikdo ne ve, kateri odgovor bo v resnici verodostojen.

Kljub temu pa je premog javna utiliteta, in ameriški narod ima pravico izvedeti vsa dejstva.

Dobiti mora ta dejstva, če hoče nastopiti in nastopiti mora, če noče da bomo kot narod ovirani v dobavi svojih domačih potrebščin ter ovirani v vseh svojih mednarodnih tekmovalnih odnošajih. Zakaj pa nimamo dejstev na razpolago?

Raditega, ker nečesto premogarski baroni dovoliti, da bi dobili ta dejstva pred oči.

Oni pravijo, da je javnost v veliki zmoti, če misli, da prevladuje v premogarski industriji profitirstvo. Oni pravijo, da je večji del industrije boljše seznanjen z izgubami kot pa z dobički. Oni izjavljajo, da je pripisovati trošenje, ki je posledica vzdržanja petih ljudi pri delu, katero bi lahko opravili štirje, vzrokom, ki presega njih kontrolo.

Mogoče je to resnica. Če pa je, zakaj se bore tako obupno, da preprečijo vsako zmožno ali kompetentno javno preiskavo glede dejstev?

Zvezni trgovski komisiji je bilo prepovedano nadaljevati s poizvedovanjem in preiskavanjem dobičkov. Zakaj pa se zveze delodajalcev ne odpovedo svojim pravicam glede tajnosti ter dovolijo prosti dostop k knjigam? Če jim ni treba ničesar skrivati, zakaj pa nastopajo kot da bi morali skriti slehno stvar.

Za svojo osebo ne verujemo, da bi bilo profitirstvo najbolj važni problem v industriji. Po naših misli je inkompetenca ali nezmožnost večji problem.

Mi ne verujemo, da bi bilo treba inkompetenco ali nezmožnost napriliti v glavnem posameznemu delodajalcu. Celi sistem dobave premoga je napačen. To, kar neposredno potrebujemo, ni načrt za določanje plač ali za kazensko zasledovanje tehnično nepostavnih kombinacij delodajalcev v tej industriji, temveč popolnoma nova orientacija, priznanje stališča premoga kot javne utilitete, to je splošnega sredstva, pri katerem je prizadet vsak posamezni.

Kakorhitro bi priznali premog kot javno utiliteto, bi morali uveljaviti tudi oficijelni strokovnjaški pregled narodnih zahtev in potrebe ter celega sistema zadoščenja tem zahtevam, od rova pa do konsumenta.

Morali bi poznati stroške in dobičke pri vsaki posamezni točki procesa.

Ko bi enkrat vedeli to, bi morali pozvati inženirje dežele, naj nam najdejo operacijski načrt, s pomočjo katerega bi se spravilo tako stroške kot dobičke na najmanjši možni ravni.

Ali moramo nacionalizirati rove, da dospemo do zaželenega cilja ali pa moremo doseči to s sistemom regulirane privatne lastnine v premogarskih ozemljih?

Ali moramo nanovo uveljaviti tekmovalje ali pa pospeševati stvarjenje večjih in bolj odgovornih skupin delodajalcev? Tega ne moremo vedeti, dokler ne dobimo dejstev. Dejstva pa moramo imeti. Lahko pa jih dobimo, kakorhitro bomo prišli do spoznanja, da ni anarhija v dobavi premoga zadovoljiv temelj za redno industrijsko državo.

Dopis

East Helena, Mont.

Skoro je Velika noč tu, a imamo še vedno snega. Po ravni se tupatam pokaže rujava zemlja, a bližnji griči so odeti se v snežno haljo. Sonce nam pošilja sicer tople žarke, mrzla burja jih pa takoj ohladi.

Naša naselbina ni prizadnjih in ne pri prvih. Z delom gre primerno dobro, ker dela je v rudotopilnici letos vedno dosti, vsaj za tukaj naseljene rojake oziroma delavce. Tudi iz bližnjih krajev jih je letošnje zimo dosti dela dobilo.

Kakor povsod, tudi tu draginja ni še dosti pojenjala. Da so plače zmanjšali, je pa umevno, saj kompanije imajo vedno na dva kraja profit. Prvič, ker jim delavci delajo za polovično plačo, drugič, ker morajo vse visoko plačati.

Tu v East Heleni nas je obiskala "flu" pred kakima dvema mesecema. Ta vražja gostoljubna prikazen, mislim, ne pojde prej iz tukajšnje naselbine, dokler se ne ustavi pri vsaki hiši, in to ti pride še po večkrat, ne samo enkrat. Mene je obiskala kar trikrat. Zatehtala je tudi več žrtev, med njimi tudi Slovenca Johna Šnelerja, očeta Mrs. Stipčić.

Mnogo se vedno pisari o delavskih voditeljih, zagovornikih ter vseh stilih, ki so in ki hočejo biti pri delavstvu vodnik. Jaz bi že dal časa rada vprašala za enega izmed zgoraj navedenih, ako je tudi on vdan in koristen delavstvu? Vzrok je ta, da vprašam za tega govornika, ker njegovo ime vidim dostikrat v delavskih listih kot dobrega agitatorja delavstva.

Moja sestra, ki je prišla iz starega kraja lani meseca maja, pravi, da Kristan ni nič kaj priljubljen delavstvu. Jaz se ne razumem dosti v te konzumne prodajalne in društva, a pravila mi je sestra, da je bil na teh konzumnih shodih in sejah Kristan oklofutani. To se je zgodilo v Tržiču na Gorenjskem, na Jesenicah na Gorenjskem, so mu pa zažugali, ko se enkrat pride, da imajo že mrtvaško krsto zanj pripravljeno. Enkrat da so ga jeseniške babnice z metlami napodile. Ko se je vršil shod v Tržiču, je bila dvorana nabito polna

in tudi zlovoljna, ker se Kristan ni dolgo prikazal v dvorano. Nato ga je šel eden iskat, kje čepi tako dolgo, ter ga vprašal, zakaj ne gre v dvorano. Ne vem, kaj mu je Kristan odgovoril, toda oni, ki ga je šel iskat, mu je prilpil za ušnico. Potem je še par njegovih njemu enakih obirnal. Seveda je bil za to aretiran in prejel nekako 48 uric, seveda gotovo ne srebrnih. Ljudje, kot je Kristan, po mojem mnenju ne zaslužijo hvala.

H koncu mojega dopisa pozdravljam cenjene čitatelje in čitatelje širom Amerike ter jim voščim vesele velikonočne praznike, tebi Glas Naroda pa želim mnogo uspeha.

Easthelenska Slovenka.

Jugoslavija irredenta.

Vlom v hrvaško banko na Reki.

V noči od 18. na 19. febr. so neznan zlikovec vlomili v hrvaško banko in odnesli 680.000 K. Banka se nahaja na najpomembnejšem delu mesta, začetkom Korza. Z ozirom na čudne varnostne razmere, ki vladajo na Reki, se res ni čuditi, da je bil neopaženo izvršen vlom v banko, ki je zavarovana s močnim železnim omrežjem.

Brezposelnost na Primorskem.

Po soglasnih poročilih slovenskih in italijanskih listov in po podatkih strokovnih organizacij podjetnikov in delavcev vlada v neodrešeni domovini velika brezposelnost. Samo v Trstu je nad 20 tisoč delavcev brez dela in kruha, med njimi je 200 kovinarjev, 1200 zidarjev, 800 mornarjev in pri stanjskih delavcev ter cele vrste raznih drugih kategorij, pisarniških nastavljenec, soferjev, natakarjev, mizarjev, knjigovozov itd. Slična poročila prihajajo iz Gorice, Tržica (Monfalcone), Pulja.

Nesreča z granato.

V Pečinah pri Kanalu sta se 13-letni Franc in 12-letna Antonija Kamenšek igrala z eksplozivnimi snovmi, ki sta jih našla na polju. Pri eksploziji je bil Franc težko, Antonija pa lahko ranjena.

Peter Zgaga

V naznanilo Avstrijakom širom Združenih držav:

— Cesar vam je umrl.

Neka neporočena ženska je umorila novorojenčka. Ko je prišla cela stvar pred sodišče, je šla k spovedi.

Vračujoč se iz cerkve je mrmrala sama pri sebi: — No, polglavna stvar je odpravljena.

V ljudih je vkoreninjena lepa navada, da o pokojnikih samo dobro in lepo govorijo.

Vdovcem, ki se znova poročijo, bi bilo pa treba to navado resno odsvetovati.

— Vse smo rešili — bodo rekli sebiški politiki, če bodo pustili zavazniki Jugoslaviji samo Belgrad.

Iz Ljubljane poročajo: Ženska je šla v trgovino po stekleničico gazolina.

— Deset kron, prosim — je rekel prodajalec. — Gazolin je osem kron, steklenica dve kroni.

— Ko sem prejšnji teden kupovala, niste zaračunali steklenice.

— A tako! Dvanajst kron, prosim.

Ko se je jasno, kot beli dan, izkazalo, da nimajo štrajkujoči majnarji nobenega zadržnega namena, ko ve široka ameriška javnost, da so štrajk kapitalisti izzvali in vsilili, se je ojunail delavski tajnik Davis ter izjavil, da so štrajka "tudi kapitalisti nekoliko krivi".

— Ne klekaj, trpin! Vlada je s teboj! — se prilizuje kapitalistično časopisje.

Karol je umrl. Kje je večja žalost: v gotovem delu Jugoslavije ali na Madžarskem?

Zadnji ameriški vojaki se vračajo iz Nemčije, kjer so vršili nekako policijsko službo. Zadnjič sem jih videl v kinematografu. Človek bi si domisljal, da bodo veseli, ko so prišli v domovino, toda na obrazu slednjega sta bila začetna tuga in obup.

— Da, težka in trnjeva pot je pot v — svobodo.

Ženska, ki razkriva svoja ranjena, ima ponavadi več pristašev kot pa ženska, ki razkriva svojo dušo.

Večina žensk, če bi jim bilo dano na izbiro, bi prej prosilo za čisto kožo na obrazu kot pa za čisto vest.

Iz pridige nekega duhovnika.

...In zato, ljudje božji, opominjam vas, da mislite na svojo zadnjo ur in da boste pripravljeni nanjo. Kajti mnogokrat se je že pripetilo, da so si ljudje zvečer zdravi spat, zjutraj pa so se prebudili mrtvi.

V Quebecu je pogorela cerkev sv. Ance. Cerkev je bila znana vsem lahkovernim svetu, češ, da se čudeži vrše v nji.

Ko je izbruhnil ogenj, so ga duhovniki z monštramsami rotili. Pa ni hotel nehati goreti.

Končno so ognjegasci ogenj z vodo pogasili.

Jugoslavanska**Katol. Jednota**

Ustanovljena 1. 1898

Inkorporirana 1. 1900

GLAVNI URAD v ELY, MINN.

Glavni odbor:

Predsednik: RUDOLF PERDAN, 933 E. 18th St., Cleveland, O.
Podpredsednik: LOUIS BALANT, Box 100, Pearl Ave., Lorain, O.
Tajnik: JOSEPH FISHER, Ely, Minn.
Blagajnik: GEO. L. BLOCH, Ely, Minn.
Blagajnik neizplačanih smrtnin: JOHN MOVERN, 624 N. 2nd Ave., W. Duluth, Minn.

Vrhovni sodraski:

Dr. JOS. V. GHAEK, 543 E. Ohio Street, N. S., Pittsburgh, Pa.

Nadzorni odbor:

MOHOR MLADIĆ, 2008 So. Lawrence Ave., Chicago, Ill.
FRANK SKRABEC, 4822 Washington Street, Denver, Colo.

Parolni odbor:

LEONARD SLABODNIK, Box 450, Ely, Minn.
GREGOR J. PORNTA, 2012 Beacon Ave., Seattle, Wash.
FRANK ZGRICH, 6217 St. Clair Ave., Cleveland, O.

Zdravstveni odbor:

VALENTIN PIRC, 519 Meadow Ave., Rockdale, Ill.
PAULINE ERMENC, 639 — 3rd Street, La Salle, Ill.
JOSIP STEGLE, 404 E. Mesa Avenue, Pueblo, Colo.
ANTON CELARCO, 708 Market Street, Waukegan, Ill.

Jednotno uradno glasilo: "Glas Naroda".

Vse stvari tikačje se uradnih zadev kakor tudi denarne pošiljke naj se pošiljajo na glavnega tajnika. Vse pritožbe naj se pošiljajo na predsednika porotnega odbora. Prošnje za sprejem novih članov in bolniška sprave naj se pošiljajo na vrhovnega zdravnika.

Jugoslavanska Katol. Jednota se priporoča vsem Jugoslovonom za obilen pristop. Kdor želi postati član te organizacije, naj se zgleda tajniku bližnjega društva J. S. K. J. Za ustanovitev novih društev se pa obrne na gl. tajnika. Novo društvo se lahko ustanovi s 8 člani ali članicami.

Iz Jugoslavije.

Načrt gospodarske zveze med Češko-slovaško in Jugoslavijo.

"Jutarnji list" poroča iz Praga: Doznava se iz zanesljivega vira, da se dr. Rašin, ugledni češko-slovaški finančnik, bavi z mislijo, da s skupino čeških finančnikov sestavi načrt ekonomske unije med Češko-slovaško in Jugoslavijo.

— Ne klekaj, trpin! Vlada je s teboj! — se prilizuje kapitalistično časopisje.

Karol je umrl. Kje je večja žalost: v gotovem delu Jugoslavije ali na Madžarskem?

Iz pridige nekega duhovnika.

...In zato, ljudje božji, opominjam vas, da mislite na svojo zadnjo ur in da boste pripravljeni nanjo. Kajti mnogokrat se je že pripetilo, da so si ljudje zvečer zdravi spat, zjutraj pa so se prebudili mrtvi.

V Quebecu je pogorela cerkev sv. Ance. Cerkev je bila znana vsem lahkovernim svetu, češ, da se čudeži vrše v nji.

Ko je izbruhnil ogenj, so ga duhovniki z monštramsami rotili. Pa ni hotel nehati goreti.

Končno so ognjegasci ogenj z vodo pogasili.

spodarskim (ekonomskim) stanjem. Pridruži se jim tudi več uglednih nemških industrialcev. V prvi vrsti obiščejo Dalmacijo: Šibenik, vojevod Krke, Split, Solin, Dubrovnik, Kotor, Mostar itd. Na povratku obiščejo tudi Zagreb. Turneja ima izključno kulturno svrhu. Kakor je informiran "ome-njeni list", se je nemško novinarsko združenje obrnilo do pristojnih faktorjev s prošnjo, naj bi mu jugoslovanske oblasti šle po možnosti na roko. Oblasti so prošnji drage volje ustrele.

Izginilo je 20.000 kron.

Uradnica zagrebskega Prometnega društva za premog gospodičnega Bradovskega je imela naročilo, da Mednarodni banki v Zagrebu izroči znesek 20.000 K. Ko je prišla v banko, je opazila, da denarja ni. Ne ve, ali ga je izgubila ali pa je bila na potu okradena.

Falzifikator dolarjev aretiran.

Iz Novega Sada v Bački poročajo: Tukajšnja policija je aretirala nevarnega falzifikatorja bankovcev Josipa Hoferja, poljskega žida, ki živi sicer na Dunaju. Bankovce po 1 dolar je spretno ponarejal v bankovce po 100 dolarjev na ta način, da je številki 1 dodal po dve ničli. Falzifikati so zelo spretno izvršeni. Kakor se je do sedaj ugotovilo, je falzifikator sam v Novem Sadu spravil v promet nad 60 falzifikatov.

Visoka starost.

Kakor poročajo iz Virovitice v Slavoniji, je umrla tamkaj te dni Ana Landa v visoki starosti 102 let. Starost je že v prošli jeseni v okolici Virovitice marljivo nabirala odpadlo suho vejčje v gozdih.

ZAKAJ?

plačate več, za pravi, pristni Columbia gramofon, ako ga dobite EDINO LE OD MENE \$10.00 CENEJE. Zaloge je obilna. Rekorder v vseh jezikih po 75 centov komad. Sežite takoj po tej izvanredni priliki. Cenik dobite pri: Victor Navinšek, 331 Greeve St., Conemaugh, Pa.

Opomba: Pazite na ime "Columbia", varstvena znamka.

5c vsak dan proč vrženih ali drugače zapravljenih, je uničenih v enem letu \$18.25, ali v petih letih \$91.25 -
zakar bi med tem dobili v samih obrestih \$10.95.

\$5. naloženih pred 10. aprilom na naš "Special Interest Account" tekom enega leta po 4%, bo prineslo \$—20.

\$ 50. naloženih pred 10. aprilom	bo prineslo \$ 2. na leto.
\$ 100. naloženih pred 10. aprilom	bo prineslo \$ 4. na leto.
\$ 500. naloženih pred 10. aprilom	bo prineslo \$ 20. na leto.
\$1000. naloženih pred 10. aprilom	bo prineslo \$ 40. na leto.
\$5000. naloženih pred 10. aprilom	bo prineslo \$200. na leto.

Delati, Paziti in Varčevati — to pospešuje vašo neodvisnost! Pričnite z vašimi vlogami TAKOJ DANE \$5 in pošljite jih po pošti.

Glavno zastopstvo: JADRANSKE BANKE

Frank Sakser State Bank
82 Cortlandt Street, New York, N. Y.

Vladimir Levstik:

GADJE GNEZDO.

Povest iz dni trpljenja in nad.

(Nadaljevanje.)

— Ne premišljaj, Jela, ljuba moja. Spančjak, da hitreje mine čas.

In brodi z nežnimi prstki po njenih razpuščenih lasih.

— Mari tudi ti ne spíš? — vzdigne sestra glavo iz blazine; čez minuto povzame s trpkim zavistjo. — Kaj veš ti, kako je človeku spati — s tem!

Zahtela je; mala se nasmehne v mraku.

— Jokaj, Jelica, tako ti odleže — In ti, ne počesi nikoli? — Da, včasih; ne zmerom, kakor ti.

— Otroki! Ti ne veš ničesar. Ti tega ne poznaš. Ali te nič ne skrbi? Si res prepričana, da ostane živ in zdrav? Pustili jih bodo stradati, dokler ne pomro; ali pa se usmiliš lepega dne in jih postreže. Kdo ve, kaj se lahko zgodi v teh časih. — drzeza Jela sestrji v sree, da bi se razbolelo; take dobro de, če sta dva skupaj nesrečna.

— Ne dam se ti oplakati, ne! Ali bi mi pomagalo? Kadar pomislim, kje je in kaj mi preti, si ponavljam samo: tega ne smem biti, ne sme. . . Vsa lepota sveta bi se razsula v laž, ako bi poginilo, kar je med nama.

— Eh, žal je njima lepota sveta! — Ne sme se zgoditi, ne sme! Janez se vrne in vse bo še lepše, nego je bilo. To si mislim, kadar me napadejo črne skrbi, to hočem toliko časa, vroče in napeto, da se mi zvrli v glavi ter čutim, kako bi šla moja volja v gostem toku naravnost do njega.

— Brezčinski brzojav! — se nasmehne Jela po sili.

— Le noruj se, sirota. Videla boš, z voljo in vero izmolim ga da iz vsega.

— Nu, da. . . Saj ni storil ničesar. Oprostite ga in pošljite domov.

— In vojna bo kmalu končana. Joža se vrne k moji črni muci, kaj? Svatovanje bo na Galjotovem in na Kastelčevem. Jelica vzame Jožo, Zina zapleše z Janezom — kaj?

Mala je hvalno zlezla k sestrji ter popravila odejo. Dekleti se držita s toplimi rokami okoli vratov. Zinka poljubila Jeli solze z obraza in začnev tem polagoma misliti nanj, kako leži v ječi, nemara na golih tleh, mogoče v železju, in zdajci sama zajohče. Tako hitra druga v drugo, nazadnje se strnejo slike temne in boljše v nekaj zmeden mehkga in fantastičnega pisanega, kar miglja čez oči liki turška žida ter šumi in boža, tiho in rahlo, dokler ne zatise trepalnice. Joža piše domov; zdrav, nič mu ne manjka, ognja se je privadil, mati naj ne skrbi. Kastelka se je medtem pomirila; fantovska soba je zaklenjena, ključ leži globoko v njeni pisalni mizi. Puščoba v domu in v vasi ji ni več tuja, vsem strahovom gleda v oči. Že je znana misliti s hladnim srecem, da hodi Joža nekje po daljni zemlji in je krogikrog vse živo letčega svineca. Mrzlo in besno je njeno zaupanje v srečo; Kastelka noče zlahkati, noče ljubiti in tožiti, zakaj "skrb in strah rodita slutnjo, ki je prva dekla hudičeva: komaj se čezrso po nesreči, že te ima za vrat." Tone še čaka, da ga počejo na bojšče; tem manj je zroka emiriti se. Petschnigova art jo navdaja se vedno z mračnim zadovoljstvom in utešenjem, polnim mogotne zavesti; prepričana je, da je ona kaznovala škarijota s svojim preklestvom in maščevalno voljo. Zdjaj vidi zapet, da ni navadna ženska; nekdo se je naselil v nji, ki je močnejši od vseh. Kar hoče ona, je volja zemlje, in zemlja je bog nad bogovi; kakor veruje njiva v svoj rjav sok in blagoslov žita, ki ga rodi, tako veruje mati v desnice, ki jo drži čez doline in hribe nad svojimi gadi; nobena krogla je ne prebije, noben sodnik je ne presodi.

Dan potem, ko so odgnali Janca, se je peljala v mesto k odvetniku, prijaznemu staremu gospodu, ki jo dobro pozna in visoko ceni. Sprejel jo je z veliko častjo in obljubil ogoren, da stori vse, kar je dandanes mogoče.

— Ali čas je takoj in zakon velja samo še za tiste, ki ga teptajo z nogami, — je dodal nazadnje.

Zaupajmo v zmago pravice.

Ljudje jo gledajo strahoma, odkar je Petschniga "zagovorila"; po vseh udarcih nesreče se jim zdi silnejša, bolj divja trnasta kot kdaj poprej. Sive oči se ji bliskajo, kakor bi tleli v njih novi naklepi; sosedje že čakajo, kdaj iznenadi dolino s podobnim čudežem, kakor pred petindvajsetimi leti. Mogoče, onidan, ko je postarši navadi postala sredi brvi, ni stresla pesti, ali zlobno je pokimala trgu ter zamrmrala:

— Zdjaj vem, kdo bo prvi hudičev, svojati ti za hrastjem! Enkrat ste si že lomili zobe ob Kastelki; četrsto let je bilo treba, da vam je zrastlel nov greben! Zdjaj, ste si dejali, je prišel naš čas — kaj ne? Prvi ste se lotili vi mene; dobro, Kastelka sprejme boj v lastnem svojem in svojih gadov. Ti si dan, ko bo vojna končana, si skočimo v lase, krščendu! S trebukom za kruhom pojedete iz doline, beaško palico v roki, preden dogledajo črvi moje kosti!

Prvič se je branila, topot napačnega samsa; dolina je z njeno, to se ve. Folikor v gnezdu sršenov, toliko je v glavi načrtov, in jajček, ki kdaj maščuje gadje plemo, je že znešen.

Tako so njene srdite sanje; zraven ukreple je marsikaj. Kakor vedno v važnih trenutkih, se je tudi v teh dneh izkušnje obilno spomnila bratov - svetnikov, ki stražita, "da se ne tujič zalega"; pa tudi župnik, ki je poslat za mašo; "dvakrat zadrgnjeno, dvakrat drži". Kosati mož je toplo pohvalil vdovo, srečavši jo drugi dan.

— Da bi le tudi sami prišli k naši, gospa, — je povedal nazadnje davno željo, vesel pumernega trenutka. — Zatecite se k Bogu, da vzame žalost od vas! Tolazba svetih zakramentov vam bo krepčilo v teh urah bridkosti.

Ali Kastelka se je ponosno uprla s palico v tla.

— Gospod župnik, jaz hodim po bližnjicah in se z Bogom sama pomemim, kar treba. Če sta res tako prijatelja z njim, vprašajte ga vendar, kdo mu je bližji; mati, ki so ji vezli otroke, ali samec, ki ni ma za kom jokati — ako bi hotel, se pravi!

To rekši ga je prepustila mlitimi, ki so mu zavrele v glavi. Pogledal je za njo, ozrlo se k zvonicu, povsli glavo v otožen spomin, da so ženske besede večasih modrejše od vseh cerkvenih knjig. Ni ji zameril; on ve, da ne drze v tuje zadeve in da mu ne pridri zvestih ovac.

Res so trenotja, ko niti Kastelka ne more premagati čudne, brez-

miselne tesnobe. To se razleže v sreč kakor strupena megla po brezdnih, ki zeva vse globlje in širje in je nazadnje tako črno in votlo, da se boji pogledati vanj. Pred takimi hipi beži gospa, ker se boji za svojo moč; ali ona ne krene v cerkev, po njivah se napoti, k svojemu zemlji se zateče, k zadržavni in talnični. Čuvstvo, ki jo prikleplje k nji, je bolj živo kot kdaj, in zadnji dogodki so ji razodeli še očitneje, da tli v prsti njeni lastni ogenj in je prav to njeza sila. Kadar stopa med razgoni, se ji zdi, da trepečejo pokraj nje kakor mišice živega telesa.

— Obe imava eno dušo v sebi, — ugiblje takrat, — pa bodi dobra ali slaba, božja ali hudičeva — najina je! To je tisto, kar lomi zapreke, ubija sovražnike in varuje moje otroke. Tako močno je, tako svetlo in krasno, mogoče Bog sam ali misel njegova? In če mi Bog, je nekaj enako svetega, da, se močnejšega od njega. Nič se ne boj, ki ne hodiš k maši in zamenjaš izpoved: ako je v zemlji Bog, si živeča tik ob njegovem sieni, ako je drugo, se bo teplo zate in z njim na sodnji dan.

In kdo ne bi ljubil večne zapekljive? Loke in polja so kakor zelene pesmi, razgovor šum je gost ko nikoli, nebo nad zemeljskim paradizem se ni bilo tako čisto kakor sedaj. To čuti vse, kar se giblje na zemlji; odkar se je začelo veliko umiranje, nima nje, nima lepota in slast življenja nobenih meja. Kakor slepi ob čudodelnem studencu strma ljudje v blagoslovljeni svet in šepetajo v svojih srceih:

— Ah, kako dobro je biti rojenemu!

Vesolju mati se lišpa in tleje žar hlepenja v kri svojih otrok, da bi se zarasla brezbrežna košnja smrti z novo brestjo. Zato so dekleta polna medlečih sanj in stoka; žene v premočena vzglavja.

(Dela prihodnjika)

Anglija se odpovedala gospodstvu na morju.

Prvi lord angleške admiraltete lord Lee, je izjavil v nekem govoru, da se je po dolgih stoletjih prvič zgodilo, da je Velika Britanija priznala princip, da sme biti vojna sila tudi kakor druge države na morju enaka angleški. To se je zgodilo z Ameriko, kajti Anglija je prepričana, da se ameriški brodovje nikdar ne bo obrnilo proti Angliji, če že ne bo stalo angleškemu ob strani.

V letu 2000.

Še 78 let, in pisali bomo leto 2000. Statistika izkazuje, da od sedmih novorojenčkov eden na vsako doživi 78. leto. V mestih in po deželi celega sveta je torej precej mladih ljudi, ki utegnejo doživetje leto 2000, ki ima za odrasle danes poseben mističen sijaj.

Kakšno bo leto 2000? Leto 1000 je značilo svetovno paniko, leto 2000 pa bo apoteoza napredka. V 78. letih bodo čudesa današnje dobe le še otroške igrice. Naša pomorska in naša zračna vozila, ki so bila še v nedavni dobi Julesa Verne-a sanje in utopije, bodo do leta 2000 brez dvoma tehnično že tako izboljšana in izpopolnjena, da bodo celemu svetu služila kot udobno prometno sredstvo, če jih dotlej ne bodo že izpodrinile še praktičnejše in boljše iznajdbe. Naše lokomotive bodo leta 2000 ravno tako nemoderne, kakor so danes stari poštni vozovi naših prednikov. Vlake bo gonila le elektrika. Stroji vseh tovarn bodo imeli le električni pogon. Človek bližnje dobe bo izkoristil vse vodne sile sveta, najbrže tudi moč vetra, brezdvomno pa silo plime in oseke, zanj in izkoristil bo tudi elektriko, ki se nahaja v zraku.

Neki angleški učenjak je prepričan, da se bo v doglednem času izdelovalo pohištvo iz niklja, soderne kovine, ki bo tako lahka, da bo vsakdo lahko premaknil veliko omaro, kakor premikamo danes navadne stole, in ta kovina bo ta-

ko cenena, da bo nabava takega pohištva omogočena najširšim slojem; v higieničnem oziru pa bo tako pohištvo odgovarjalo najdalekosežnejšim zahtevam. V stanovanjih bo vse električno: kuhinja, kuhinjski aparati, svaženje posode, človeško ročno delo bo omejeno na minimum. O kaki poselski krizi ne bo govora. Neki ameriški zaglajatelj napoveduje tudi velik preobrat v opremljenosti. Lasti bodo niklasti ter tako lahki in tanki, da bo posamezen zvezek lahko obsegal po 30.000 strani. Neki ameriški tovarnar je prepričan, da dobimo kmalu stroj, ki bo z elektriko točno reguliran pometil obdelke, jo sečil in prišil tudi gumbce.

Ako smemo verjeti statistiki in ljonov prebivalcev, ravno tako tudi New York, Pariz pa 9 milijonov. Tudi Ljubljana bo dotlej dal preokročila število 100.000. Ceste bodo tlakovane z novodobno niklajasto kovino, ker bo ta kovina zelo trpežna ter se bo valed njene gibčnosti bistveno omejila cestni ropot. Zrak v velikih mestih bo čistejši in boljši, črna ne bodo več poznali. Premog bo izgubil svoj pomen in svojo važnost.

To pa je le napredek, katerega že lahko predvidevamo. Brez dvoma pa se bo pojavil napredek tudi na poljih, ki danes še niso predmet učenjakega proučevanja.

Reka in rapalska pogodba.

Iz razgovora z uglednim italijanskim politikom, poslancem v rimskem parlamentu.

Kakorhitro so se pojavile v italijanskem časopisju vesti, da namerala rimska vlada se pred konferenco v Genovi likvidirati se ne rešena vprašanja rapalske pogodbe, je skrajno nacionalistično časopisje že poročalo o nemirih na Reki, o tajnem paktu reškega predsednika Zanelle z jugoslovansko vlado, o jugoslovanskem nasilju proti italijanskim manjšinam v Dalmaciji, sploh o stvarih, katerih neverjetnost je dokazana s ponovnimi izmišljenimi poročili v onem delu italijanskega časopisja, ki zastopa načelo, da "Italija" ne more priznati "Bonemijeve" rapalske pogodbe v točkah, "ki se niso izvedene". Tu ne pride toliko v poštev luka Baroš kot del reškega vprašanja, kolikor reško vprašanje v celoti, to je nepriznanje svojebine in neodvisne Reke, katere suvereniteto sta priznali italijanska in jugoslovanska vlada, ki sta se s podpisu svojih službenih zastopnikov obvezali, da bosta večno spoštovali popolno neodvisnost in svobodo reške države.

Ta pasus rapalske pogodbe je tako jase, da ne potrebuje nobene razlage in nobenega komentarja. Bivši ministrski predsednik Bonomi je to dejstvo večkrat poudaril, kadar so ga prijeli klešče usodnih posledic na ravno italijanske politike Della Torrette.

Noben dalekoviden italijanski politik, ki ne vidi samo do Brenneja, Sneznika in Valone, ne more odobravati zunanje političnih smernic, ki ogrožajo realno zamišljeno politično hegemonijo Italije v njeni interesni sferi proti severu in vzhodu. Te smernice se ne smejo istovetiti z imperialističnimi težnjami, ki so last vsakega gospodarsko-politično razvitega velikega naroda. (Značilne besede za upravičenje italijanskega imperializma.) Kako naj imajo nove države zatiranje do nesebičnih italijanskih tendenc, ki stremijo po definitivnem zasiguranju znagoslavskih pridobitev Italije za vse narode, ki so se rešili habshurskega robitva, ako vidijo, da Italija ne spoštuje svočeno podpisane pogodbe z državo, za katere vsvaritev se je borila s svojimi zavezniki? (Tako mislijo torej celo resni italijanski politiki, ki se zavzemajo za dobre odnose z Jugoslavijo.)

Kljub jasnemu besedišču rapalske pogodbe glede reške suverenitete smatrajo skrajno nacionalistični krogi za svojo dolžnost, da prisilijo javnost k preziranju izvršenega dejstva. Zdi se, da Della Torretta sploh ni vodil svoje politike, ampak politiko neslužbene Italije, ki je končno dovela do absurdnih posledic v avstrijsko-anžarskem konfliktu na škodo dobrih sosednjih odnosov med italijansko in jugoslovansko kraljevino. Kar pa je najbolj žalostno za Italijo je dejstvo, da je Della Torretta takorekoč direkt, pripomočnik k razširjenju male antante, ki zavzema vedno širše dimenzije, katere valovi se zaganjajo proti pridobitvam italijanske zmage nad Habshuržani. (Ta zmaga je pač le plod živahne domisljivosti.)

Ti krogi, ki v današnjih razmerah predstavljajo javno italijansko mnenje, kratkoročno ne priznavajo pravno ustvarjene samostojne reške države in njene pravno izvoljene predsednika Zanelle, o katerem trdijo, da je "slavofil", kjer pa ni posbno verjetno za onega, ki pozna Zanello iz predvne dobe. Iz izvršenega dejstva so napravili usodepolni predsodek in ustvarili položaj, ki je nevaren mirnemu sožitju dveh sosednjih narodov. In vse to je indirektno podpiral Della Torretta s svojo pasivnostjo napram Jugoslaviji. Odlaganje izpraznitve reške in zadrške okolice, ki bi se bila morala v duhu rapalske pogodbe že davno izvršiti, prisotnost karabinjerjev na Reki itd., nikakor ni v skladu s prijateljskimi intencijami beograjske vlade, ki je v bistvu izpolnila vse dolžnosti, prevzete v Rapallu.

Poleg nepriznavanja dejstva, ki ga more spremeniti le obožosten konflikt med državama, ki sta v mednarodno veljavni pogodbi priznale Reki suvereniteto ter se obrekle njeni posesti, pozabljajo tudi da je dobila Italija v rapalski pogodbi Zadar, ki je bil že skoraj izgubljen.

Reško vprašanje je definitivno rešeno v rapalski pogodbi. Z italijansko strani ga je likvidiral Bonomi sam kot vrhovni šef vlade, ki ga je v to pooblastila in pozneje tudi potrdila pogodbo. O kakem reškem vprašanju torej ne more biti kakega govora med resnimi politikmi. Ne v Italiji in ne v Jugoslaviji! To vprašanje je lahko vprašanje gospodarskega obstoja Reke, ki je — treba priznat brez ovinkov — v gospodarskem in trgovskem oziru več ali manj odvisna od političnih odnosov z Jugoslavijo, ki je obenem ozemlje, po katerem so razpletene žile dovodnice in odvodnice reškega gospodarskega življenja.

Incidenti na Reki ne morejo izpremeniti izvršenega dejstva, pač pa morejo — to priznava vse italijansko časopisje — kaliti mirne odnose med Italijo in Jugoslavijo. Sploh se zdi, da bo Reka tudi v bodočnosti zanesljivo zrealo italijansko - jugoslovanskih odnosov. Zadnji dogodki, ki so menda v jugoslovanskem časopisju ravno tako pretirani kakor v italijanskem, bodo odgovornim in merodajnim faktorjem v Italiji pokazali se enkrat evidentno nevarnost za bodoče razmerje med obema državama. Resni italijanski politični krogi bodo zvoja opozorili italijansko vlado, da je edina rešitev iz nevarnega položaja točna izvedba rapal. pogodbe, sklenjene v duhu pomirljivosti in bodočega prijateljstva med miroljubnim italijanskim in jugoslovanskim narodom.

Izkopnine na Malti.

Znani angleški arheolog, profesor Zammit, ki je skoro tri leta vodil izkopavanje tajnstvenih poslopj na otoku Malti, ki so bila odkrita čisto slučajno, je objavil medaj v londonski reviji "Archeologia" rezultate svojega dela in imel vrh tega o novih izkopninah tudi predavanje v londonskem arheološkem društvu.

Odkritja so baje za zgodovino človeštva veličanska važnosti. Izkopana "so bila stiri poslopja na raznih delih otoka, a izvirajo vsa stiri, kar je nepobito dokazano, iz kamenite dobe. Temelji, notranja ureditev, kakor tudi stavbe same priča, da so služile gotovemu kultu, ki je dosegal še popolnoma neznan in bi se mogli njegovi sledovi najti morda samo v tradicijah Malte.

Oblika izkopanih poslopj je popolnoma eliptična. Streha je pokrita s kamenitimi ploščami, zidovje samo zgrajeno izredno solidno. Zdi pa se, da poslopja ne izvirajo iz enega razdobja, ker je opaziti v njihovi zgradnji in obliki gotove razlike. Najdenih je bilo tudi več žar, ki pričajo, da so sodobniki teh hiš sezgajali mrlice.

Profesor Zammit je mnenja, da gre v tem slučaju za neko čisto posebno, dosedaj čisto nepoznano mediteransko kulturo. Na ploščatih kamenjih, o katerih se misli, da so služili kot oltarji, so bili najdeni zanimivi okraski v spiralah, vendar pa se ti spiralni motivi močno razlikujejo od egiptanske ali egejske kulture.

Tudi Madžarska išče sikov z Rusijo.

Zveza madžarskih tvorničskih industrijalec pripravlja z odobravitve vlade akcijo za vzpostavitve izmenjave blaga z Rusijo. Pogajanja so napredovala že tako daleč, da se je napotil predsednik zveze v Berlin, v svrhu informativnih pogovorov s tamošnjo rusko gospodarsko komisijo. Ako bodo imeli ti razgovori uspeh, se prične v kratkem uradna pogajanja. Upajo, da se sklene z Rusijo kompenzacijska pogodba ali vsaj, da stopi Madžarska v interesni krog dveh nemških sindikatov, ki sta udeležena pri obnovi Rusije.

Požar je popolnoma uničil

stolarno Matije Jelenca na Cero pri Vel. Laščah. Škoda znaša nad 2 milijona kron. Jelenčeva domačija, ki je zdaj kup razvalin, je bila pravo zatočišče revežev.

O violinah.

Vijolino imenujejo kraljico instrumentov. V resnici je nekaj drugega in več kot samo kraljica med instrumenti. Vijolina stoji izven primere s podobnimi produkti človeške roke; ni iznajdba, katere mehanizem je zavisen od vsakokratnega stanja tehnike, ni instrument, čigar izdelava in izpopolnitev bi zavisela od katerikoli tehničnih pridobitev. Violina je z eno besedo nekaj gotovega, enkratnega, kar se ne da in ne more več dalje stopnjavati ali izpopolnjevati. Čudno, toda resnično je to, da se najvišje umetniške zmognosti razodevajo na objekti, ki je po svojem namenu samo sredstvo umetnosti.

Sama na sebi je violina glasbilo, izrazno sredstvo. Poleg samo umetno - obrtnega namena ima pa še tudi čisto poseben, individualen pomen, je samostojna umetnina, je estetično popolna pojava oblikovanega hotenja v slikanju z zvoki. Ker je violina kot organizirano popolno razodetje produktivne oblikujoče sile popolnoma nedostopna vsemu razumno - spekulativnemu in eksperimentalnemu, so si ljudje o njej izmišljali celo vrsto legend in pripovedk. Vse, kar nam je pri pojmu "violina" nepojmljivega, naj bi tako postalo razumljivo, na nadnaraven način, Racionalizmu človeške duha je nasprotno, da bi smatral, da je violina nastala iz nepetosti ustvarjajoče potence. Vendar v genij je vedno nekaj neprikladnega in to tembolj, čimbolj so vidne in opazne sledi manualnega dela in rokodelstva.

Vsekakor pa moramo priznati, da ima "skrivnostna" teorija tolačenja izdelovanja gosli nekaj vzrokov za svojo popularnost. Izdelava gosli sama na sebi je rokodelstvo, ki se ne da naučiti. Spretnost roke so dobile v roke klasične modele violin in ko so jih ponaredile do zadnjih podrobnosti, pa je vendar ostala stara violina še vedno stara in se nova z njo ni mogla primerjati. Temu je najti prispodob tudi v upodabljanju umetnosti, kar pa se da razlagati brez raznih skrivnostnih hipotez. Toda upodabljanje umetnosti šteje več period, dočim ima umetnost izdelovanja gosli eno samo veliko klasično dobo: sedemnajsto stoletje ter par desetletij osemnajstega. To lahko rečemo, da ne bi hoteli zapostavljati dela poznejših mojstrov in ne da bi verjeli v apriorno nedosežnost staroitalijanske violine. Danes imamo veliko novjših izdelkov, ki so boljši od mnogih starih in hedasto bi bilo podočenevati moderne gosli v korist starih. Na drugi strani pa ni tudi nikjer več na svetu modela gosli, ki bi se smel po svoji lepoti, harmoniji forme in plemenitosti ter izravnanosti tonskega materiala meriti s Stradivarjevimi izdelki, in zgodovina izdelovanja gosli ne pozna nobenega genialnejšega mojstra, kakor so bili nekateri mojstri koncem sedemnajstega in pričetkom osemnajstega stoletja.

Ljudje pravijo, da so tedanji mojstri vedeli za skrivnost, katere poznejši niso več vedeli. Pravijo tudi, da so tedaj izdelovali violine iz lesa, katerega pozneje ni bilo več mogoče dobiti. Dalje govore tudi o nekakšnem fizikalno - akustičnem načinu uglašanja, potem katerega se da doseči gotovo sorazmerje med toni s pomočjo različne kombinacije lesa. Dalje mislijo ljudje, da je vzrok dobre kakovosti staroitalijanskih violin posebne vrste lak. Ta tolačenja pa so vsaj v toliko diskutabilna, ker iščejo vzroka v materialu. Še bolj v zmoti so tisti, ki iščejo vzroka v starosti instrumenta, zakaj dokazano je, da je zob časa bolj škodovale starim instrumentom kakor koristil. — Najbolj hedasta izmed vsega tega pa je izjava nekega hamburskega prodajalec violin, ki je rekel, da je spiritalističnim potom od Stradivarja izvedel za njegovo skrivnost.

Medtem pa tudi vsi mogoči pozikusi uglašanja in lesnih kombinacij ter lakiranja niso dovedli do določenih rezultatov ki bi se bili mogli meriti s Stradivarjevimi izdelki. Stradivarjeve skrivnosti do danes še niso mogli odkriti. — Seveda so morale eksistirati v starih delavnica gotove tradicije, katere pa absolutno niso moglo biti merodajne, saj bi bili sleer Stradivarjevini sinovi delali najmanj tako dobro violine, kakor oče, o čemer pa je dokazano, da ni bilo tako. Prava in edina skriv-

nost je tukaj samo skrivnost osebnosti. Opravičeno je tu samo vprašanje, kako je mogoče, da so živeli vsi talenti te vrste v istem stoletju. Če gremo od Gasperja Bertolletija in Da Sola k prvemu mojstru današnje oblike violine, Nikoli Amatiju, najgenialnejšemu njegovemu učenec in nasledniku, Antoniju Stradivariju in nemškemu sodobniku Jakobu Stainerju, tedaj moramo reči, da obsega 150 let približno vse, kar se da povedati o zgodovini razvoja violine, ki se je izpopolnjevala roko v roki z glasbo.

Zavladala sta godalni in pihalni orkester in klavir. In violini se je radila le še ena sama možnost nadaljnjega razvoja, zapustiti solistično individualnost, razvoj k zvočni mnogolčnosti. Temu sterm ljenju odgovarjajo dela poznjših izdelovalcev violin, odgovarjajo tudi izvajajoči talenti. Zadnji veliki virtuozi na violino, Paganini, je umrl komaj sto let po smrti Gurmerija. Čigar najboljši izdelek mu je pripomogel do slave.

Rusija in zapadna Evropa.

Iz Rusije prihajajo nekoliko nenavadna poročila. Po eni strani se poroča, da se sovjetska vlada približuje Franciji, bodisi na lastno ali na francosko inicijativo. Zelo znatno je, da odhaja v Moskvo delegacija francoskih gospodarskih in industrijskih krogov, da si ogleda teren v sovjetski deželi, prav istočasno, ko se nahaja na enakem potu tudi nemško podjetniško odposlanstvo.

Kako naj si to komentiramo? Da sovjetski matadorji v bistvu Francozov ne črtijo bolj nego na primer Angleže, to se nam zdi zelo verjetno. Sicer je res, da so pred vsem Francozi aranžirali protiboljševske vojne pohode Judenica, Denikina, Vrangla in drugih generalov, toda boljševiski niso tako kratkovidni, da se ne bi zavedali, da angleška politika ni nič manj sovražna sedanji ruski vladi, četudi se skriva za lepimi kulisami in dela bolj spravlji obraz. Vemo, da so se obračali ruski komunisti v vsej svoji propagandi najbolj vneto ravno zoper Angleže, katerih vlada in vpliv so skušali izpodkopati v Indiji, v Afganistanu, v Perziji, v Turčiji, skratka povsod, kjer so zadeli na ranljivo angleško mesto. Takih mestima ravno Anglija več nego Francija in vrhugate so za Rusijo lažje dostopna. Da bi se zdel francoski kapitalizem sovjetskim voditeljem bolj nevaren nego angleški, tega si kljub milijardnim zahtevam ni mogoče misliti.

Bilo bi mogoče, da hoče sovjetska vlada evropske države medsebojno izigravati, vendar v tem oziru ni prezreti dejstva, da Rusija rabi brezpopojno zunanje gospodarske pomoči in da pač pri tem ne more igrati bogve kako krepke vloge.

Druga zanimiva stran so poročila, da se v Rusiji vedno krepkeje javlja opozicija proti kompromisni, spravljeni Ljeningovi politiki med komunisti samimi. Koliko je to res, je danes, ko prihajajo istočasno o gladovni katastrofi tako strahovite vesti, težko presoditi. Po eni strani se zdi neverjetno, po drugi naravnost nujno. Kajti boljševiska stranka, ki je nastopila tako izrazito v smislu gotovih zaključnih teorij, ki je še ravnokar proklamirala začetek svetovne revolucije in razglašala svetovno revolucionarno propagando kot svojo glavno nalogo, vendar ne more takorekoč čez noč izgubiti vseh svojih teoretikov. Teško si je torej misliti, da ni ostalo še mnogo elementov, ki še vedno upajo, da so komunistične ideje v čisti in popolni meri ter neposredno izvršljive. Ker se nam zdi, da taki elementi morajo še obstojati kljub vsemu polomu, se nam tudi ne zdi izključeno, da Resedanji vladi očitajo, da gre v Renovo pogajanje se s kapitalisti in delati z njimi kompromise, in zahtevajo, naj se genovska konferenca porabi kvečjemu v propagandne svrhe, kakor nekdanj brest-litovska.

ROJAKI, NASOČAJTE SE NA "GLAS NARODA", NAJVEČJI SLOVENSKE DNEVNIK V ZDR. DRŽAVAH.

